Излази три пута на недељу: Уторником, Четвртком и Суботом.

Стаје у Србији: на годину 120 гр., на 6 месеци 60 гр., на 3 месеца 30 гр. ч.; а у Аустрији: на годину 12 фор. без штемпларине, а са штемпларином 15 фор.

ВИДОВ ДАН

За огласе [illegible] врсте за три пута.

Ненаплаћена писма примају се само од дописника и шиљу се на редакцију; а пренумерацију у наплаћеном писму прима администрација. Рукописи се не враћају.

БРОЈ 31. У ЧЕТВРТАК, 5, 17. МАРТА 1866. ГОДИНА VI.

☞ Претплата за „ВИДОВ ДАН“ прима се непрекидно. А како многим уписницима концем овога месеца истиче рок, то и њих учтиво позивамо да изволе претплату за времена поновити како да не морамо течај листова прекидати им. Уједно и све друге, који су наручили новине а још не исплатише, молимо да би нам новце како за ова три месеца што истичу тако и за даље, ако су ради примати наше новине, изволели што скорије послати.

У БЕОГРАДУ, 17. МАРТА.

Као што ниже јављамо, Галиција смишља, да адресом на цара, за коју Пољаци на сабору у Лавову живо раде, тражи себи особиту дворску канцеларију, а у једно и потпуну самосталност у стварима судским и школским, о којима би имао да решава само сабор галички.

Ово би значило као да се покушава реформисати фебруарска установа, која је летом централистичких идеја закрилила све земље аустријске. Истина, изузевши угарско-хрватске земље, сви остали народи дошли су били у Шмерлингов централни парламенат, али за мало само: Чеси изосташе врло на скоро.

Параграфи овога Шмерлингова устава хтедоше да различите организме, из којих се царство састоји и међу којима свак има своје особите услове живота, претворе у једно једито тело, при чему би се свашта којешта морало осакатити. Овом сакаћењу права супротивише се народи, те се најпосле раставише лисице од 14. Фебруара.

Па сад и пољско-русински народ у Аустрији хоће да има ваздуха којим би дисао, хоће да се отресе и ужега и ширега „рајхсрата“, хоће да живи по својим законима и својим потребама. Да право има што то тражи, противу тога не може нико ништа рећи.

А и са стране те да ли му је од користи ово што тражи не може се ништа приметити. И збиља — ко боље од земаљских заступника зна шта земљи којој треба? Ко може потребама земаљским боље одговорити него земља сама? Па и у судским стварима земаљски синови најбоље знају шта народ тишти, они понајбоље појимају правне назоре, правну свест свог народа, па на том пољу могу и најзгодније реформе да заведу. Кад би то све ишло „рајхсрату“ да он решава, тад би се нашло и сувише интереса, који би могли да осујете и најпрече ствари, које су круновини којој потребне. А и четирегодишња „рајхсратска“ периода учи нас, да се у њој нису напред помакли ни материјални ни умни интереси народни, шта више — та је периода својом залудношћу причинила те сад у Галицији, Буковини, Чешкој сиротиња до зла Бога преовлађује, пролетаријат постаје грозан и земље те допадоше страшне социјалне невоље.

Тако узимајући ствари нико не ће у захтевању Галиције налазити ништа, што не би умесно било, и ми само желимо да лавовски сабор, појимајући важност намишљене адресе, прими је једнодушно.

ЈУГОИСТОЧНИ НАРОДИ ЕВРОПСКИ И ЊИНА БУДУЋНОСТ.

VI.

(Продужење.)

Знамо да сваки народ особите законе, по којима се покреће, добија од историје, од граница своје земље, од свакојаких случаја а и од политичких констелацијија, па утицај се тих закона опажа у њему кроз све векове. Ти закони, по којима се народ покреће, зову се традиције, а нико не може одрицати, да се на те традиције морају обзирати сви, који управљају народом, ма иначе прилике биле какве му драго. Ако бисмо хтели примере да наведемо, то нам је доста да спомменемо Француску, где Бурбонци, Орлеанци, Бонапартинци, који сви представљају династије с различитим начелима и умним правцима, ипак политику су према аустријско-немачкој страни ввавек водили па и дан данашњи воде једним истим путем.

Хрватски народ — јер Хрвати су народ а не тек само племе — имаће за цело таких традиција или — као што и рекосмо — закона по којима се покрећу, па зато питамо: које су те традиције, каква им је природа, и како би се карактерисале?

На ово је одговоррити врло ласно, јер у Хрвата налазимо традицију најприроднију, на име где непрестано теже: да сачувају своје старе слободе, које су скроз испуњене словенским духом или — право говорећи — најчистији су плод словенскога духа, и то да их сачувају не у противусловљу с условима за опстанак њихових суседа, него у сагласности са суседним народима, шта више самом томе сагласношћу. То је нешто ретко у историји свеетској, и разјаснити се може политичко-етнографским одношајима југоистока.

За рана су Хрвати искусили да им моћ није толика да би се сами собом могли заклонити од свих непријатељских стихија, које се током времена око њих стекоше. Кад дође година 1089, и они не имаше својих Звонимира, тад им — као оно Рурик у Русији — дође Владислав са силном војском да заведе мир и спокојство, али не могаше завести мира, који деспотија прибавља, — он беше памметан па Хрватској и Далмацији потврди сва права, која већ уживаху, управо онако, као што у пређашња времена мораше грчки цареви да чине. Народ није крвавих ратова водио против заједнице с угарском круном, увиђао је да је заједница та политички са свим згодна, но само је, и то са свим умесно, питао: да ли ће нам слободе наше бити том заједницом и с њоме обезбеђене? Безбедност ту имаше, те пристану у положај, који истина по себи није најбољи, али релативно доиста најбољи беше. Зрео политичар никад и не пита: је ли то за земљу моју апсолутно најбоље, но да ли релативно није најбоље?

Ово је покретало Хрвате од 1089 па све до данашњега дана; они волеше у народној заједници проводити народно-слободан живот, него да у затвореној државној екзистенцији најлепшу снагу своју — у најсрећнијем случају — троше да се само бране. Отуда и има у историји угарској толико хрватских јунака, који се борише за заједничке интересе, с тога су Хрвати у свим невољама, које наилазише на угарске народности, стојали уз њих: а ко не зна да су и храбри и племенити Хрвати стекли славних и бесмртних заслуга за слободу народности с ову страну Лајте?

Али времена се у вековечној промени узајмице одменише па сад се примичу раскршћу, на коме се народима источним отворају нови путови: време долази где ће стара заједница, која постојаше само међу народима с ону страну Саве, требати под извесним модалитетима да се рашири.

Велико питање, које се повлачи већ преко 400 година, почиње да узима форме, које јасно показују да ће да се разреши, да је сазрело да престане повлачити се па да коначно легне. Као што у природном животу кад штогод дође до извесне точке развитка показује да је сазрело и да може да живи, тако бива и с понеким политичким питањима, која дођу до времена где се решити морају.

А време ово не сме ни по што југоисточне народне затећи усамљене или шта више антоганистичким целима поцепане, јер таково што источане би у велико лишило будућности.

Свима је дакле јасно шта треба да чинимо. Пре него што настане криза на европском истоку ваља да смо тврдим узима међу собом тесно скопчани, па да бура има посла с целим скупом југоисточне снаге а не с појединим стихијама њезиним, којима се отпорна моћ већ показала да је недовољна.

Хрвати имају право, а и дужни су да се и сада, као и оно пре толико стотина година, упитају: хоћемо ли и даље у народној заједници моћи да сачувамо своје прирођене народно-политичке слободе?

А одговор не би друкчији био, но да се баш у тој заједници могу те слободе да сачувају.

По целој досадашњој историји морало би изван сваке сумње бити, да немачки централци у Аустрији нит могу нит хоће ком иноплеменом народу да заклањају оно што народни интереси иште. Немцима прирођена тежња, могли бисмо рећи њини стари закони, по којима се покрећу, састоје се у томе, да смањују стихије, с којима и око којих живе; можда сад има гдекоји међу њима који увиђају да је та тежња погрешна, али у стању нису да је преиначе, — и Византија је увидела да је система њезина мора да баци у пропаст, а ипак иђаше једнако стрменитим путем. Те су системе некако чудног удеса — хоћемо да их се оставимо, да их избегнемо, али већ не можемо никако. А тешко народу, ако се безазлено повери својим вођима, који се приклањају немачко-аустријском централизму — страшно би се ужаснуо кад отвори очи! Чеси, Галичани, Словинци, народности угарске, Хрвати — сви ваља дан и ноћ да бдију да не падну жртва познатој идеји државној.

Угри — без изузетка народности — кадри су на сваки начин па и позвани су да са запада амо буду град суседима својим; свакој навали с те стране имају они победоносно да се одупиру. Јер ако то не би чинили, то ће онда бити носиоци туђих цели, и онда наравно нема више речи о мисији угарској. Али ми претпостављамо да ће народи под круном св. Стевана разумевати свој позив па га и извршити, — они ће Хрватској бити суседи који ће је чувати и заклањати, али то само још није доста да се Хрвати обезбеде у својим правима. Ваља да помислимо, да и Угарска сама може залогу својој будућности имати у југоисточној народној конфедерацији, па наравно већ из тога проистиче да Хрвати треба де усвоје заједницу.

(Продужиће се.)

СРБИЈА.

* У *Београду*, 16. Марта. Још године 1849, у месецу Августу, пре дакле 16 година, учинило је попечитељство финанције савету предлог, да се сагради кућа, у коју би се имала сместити старија акта свију надлежателства, ту брижљиво чувала и служила за употребљавање и званично и научно.

Савет је уважио овај предлог, и год. 1850, у месецу Октобру, препоручно попечитељству унутрашњих дела, да у договору с осталим попечитељствима те зиме, 1850 год., сачини и њему пошље план и прорачун о згради за архиву, библиотеку и музеј.

Препорука ова саветска не би извршена из непознатих узрока.

Прошле 1865 године, у месецу Августу, представи државном савету члан његов г. Јован Гавриловић како је пре 15 година предложено и саветом одобрено да се подигне зграда за архиву, па то остало неизвршно, него:

1) нека се влади Његове Светлости обрати пажња на ту околност; и по томе

2) нека влада нађе место, које би било згодно за главну архиву, па у тој

3) да се сместе и брижљиво чувају сва старија акта; а на тај конац

4) да се постави чиновник са служитељем, и

5) одреди под којим министром да главна архива стоји; па министар тај нека састави комисију, која би израдила настављење за чиновника, који се постави да чува гл. архиву, а у ту комисију нека се позове и који члан из ученог друштва, који би могао казати како би ваљало да се стара акта у ред доведу да буду лакше приступна ученим људма, који би тражили изворе за историју времена од 1804 год. амо.

Предлог овај одмах би одобрен и усвојен и од стране владе наше, која реши: да архива дође под надзор министра просвете и црквених дела.

Прошлог месеца Фебруара изда г. заступник министра просвете и црквених дела настављење за комисију, која имаше саставити пројект за уређење државне архиве. За чланове тој комисији буду одређени: г.г. помоћник министарства правде Милан Петронијевић, начелник статистичког одељења у министарству финанције Владимир Јакшић, библиотекар др. Јанко Шафарик, потпуковник Ранко Алимпић, секретар министарства унутрашњих дела др. Аћим Медовић, и архивар министарства иностраних дела Владимир Стојановић. За председника у комисији умољен је био члан државног савета г. Јован Гавриловић.

Комисија ова имала је три седнице, и у тима израдила пројект за уређење државне архиве и одговорила на сва питања, која су јој од г. заступника министра просвете и црквених дела предлагана. У одговору томе она је особито молила, да се зграда за архиву час пре нађе, чиновници поставе, и стара акта, која се којекуд растурена налазе и ту стоје квару изложена, одмах прикупе, у сувo сместе и од пропасти сачувају.

И тако се надамо да ћемо у отаџбини нашој скорим видети прибрана на једно место сва старија акта званична, где ће поверена бити чувању врсног ког Србина, који ће их лепо у ред довести, како да их сваки учен Србин и љубитељ отачанствене старине може да нађе и за научни рад употреби.

ПОГЛЕД ПО СВЕТУ.

Изгледи за погодбу међу Угарском и Аустријом почеше се на ново смућивати. Неповерење је према влади постало велико и по круговима, који су јој иначе наклоњени. Листови мађарски изјашњују се како који дан све оштрије и горче, а тешко да ће когод сумњати да они ту не заступају глас народа. Главни вођи партаја изјављују изреком да су изгубили сву веру да влада хоће да учини погодбу. А како се опет изјашњавају официјозни органи аустријски, не ће им се та вера повратити никако, но шта више њу ће изгубити и остали народи, који се надаху да ће доћи до својих забачених права. Ево нелико знаменитих речи из „Ест. Цтг.“-а, које ће за цело свакоме у очи пасти: „Влада је у септембарском манифесту, на који се толико нападало а који је неопходан био, огласила „слободан пут“, а то је пут поравнања, никако се пак реч ова не може тако разумети, као да би се хтело или морало учинити одмах што се год тражи, па ма то како противословно било. Главна мисао у септембарском манифесту шта више та је, да се с обе стране збрише окорела, не само несносна, но у неколико и ништава теорија правне непрекидности, па да маха добије штогод практички здраво и тако да се направи устав за скупну монархију, који би био довољно алватан и широк, да обузме све праведне жеље и тежње свију народа аустријских. Чини нам се дакле да је преко потребно, да у Угарској изађу на пут поравнања, које као да се другом адресом хоће да одгоди.“ Овако отворено још се до сад није официјозна журналистика изразила о септембарском манифесту. Октобарски манифест и фебруарски патенат, угарски закони, хрватска и чешка права — то све иде у теорију „правне непрекидности“, која је „с обе стране збрисана па да друго штогод практички здраво добије маха.“ А шта је то друго штогод „практички здраво“? То ће нам можда објаснити клирикални „Фолксфрајнд“, који у исто доба, кад ово изрече „Ест. Цтг.“, анатемише и саборе и автономију и сву политику уставну и садашњу и пређашњу. „Похлепа — вели — за автономијом направила је безбројне мајушне републике, које поред свога неприродног строја нит могу кога да задовоље нити дуго да трају. К томе још долази либерализам са својим неситим грабљењем напретка, а напредак овај кад би се постигао, довео би брзо народе аустријске на точку на којој човечанство стајаше пре две хиљаде година. То су за сада видљиви плодови модернога уставног живота. Готово бисмо дошли у искушењу да узмемо, да је пређашња чиста монархична влада више пријала аустријским државама. Да то узмемо овлашћује нас околност та, што се од знаменитих Мартових дана све до сада толики најодличнији државници узалуд трошише да држави аустријској уреде владу, која би све задовољавала и одношајима народности одговарала.“ За овим се баца анатема на „народне заступнике“, па владикама саветује да отиду са сабора јер ту је „бесплодно пусто поље“, већ са „столицом и гласом својим“ нека се преселе у „провинцијалне синоде“. На место дакле уставних сабора са залудним народним заступницима — црквени провинцијални синоди као у најлепше доба Бахове конкордатске политике! А отуда шта да буде? Ништа ни мање ни више, но да се поврати златно доба апсолутистичко-клирикалне владе! Ето то пророчким гласом каже „Фолксфрајнд“ да је „практички здраво“, што „Ест. Цтг.“ тражи од народа аустријских. Ако су доиста овде изражене мисли владине, онда се Аустрија опет налази на раскршћу, с ког ће да окрене старом системом политике Метерникове.

Ово би били врло жалостни изгледи за слободе и права народна, и ако је тако у ствари, онда ће се многе лепе наде видети осујећене. Па у таком случају напред би се могло рећи да ће на празно бити што су год сабори израдили. У то би онда спадала и она депутација, коју је хрватски сабор одредио да се погађа са сабором угарским а која би сад по ускрсу морала доћи у Пешту. Па на празно би било и грофу Вођичкоме, што је сад 14. ов. м. предложио галичком сабору, да се њег. в-ство умоли да постави особитог дворског канцелара за Галицију, јер решавање толиких земаљских ствари изискује да у савету крунином као заступник земље буде домородац, који познаје земаљске одношаје. Молба се ова има изразити у виду адресе, коју би однела нарочита депутација. Предлагач описиваше како је пређашња влада починила великих зала, а бољему се нада од земаљске автономије, која је обречена септембарским манифестом. Предлог ће се узети одмах у претрес и решити још пре ускршњих празника. Прилике је да ће се примити једногласно, но хоће л' од њега бити плода, то је по садашњем стању ствари врло неизвесно.

У распри међу Аустријом и Пруском нешто је сад окренула са свим мирољубива струја. Гласови о рату почињу да умукну, а то, како кажу, због тога, што се предузеше договори да воде не међу кабинетима, већ међу дворовима; но ту је наравно све застрто непроницављивом тајном па се не зна како иду. У следству тога Пруска се оставила шиљати сомацију у Беч, те тако се чека на успех ових нових договора. Изгледи су свакојако бољи да ће се овим начином измирити на лепо. У Паризу барем држе то у тврдо.

Париски дописник „Мор. Поста“ мисли да по различитим неким знацима мора закључити, да ће се влада француска, ако букне рат у Немачкој, брзо прихватити посла па се наплатити за своју неутралност или умешање или и за посредовање. У тиилеријама само чекају; али јамачно ће се немачке велике силе чувати да западном суседу свом не наместе саме леству, по којој ће се успети до своје цели.

Као што „Дебата“ извештава, на конференцији париској учињено је у смотрењу румунских кнежевина више предлога, међу којима најважнији је да се оне одрже у јединству. Други се предлози тичу питања да ли је законодавна скупштина у Букрешту надлежна да изабере новог кнеза, или би тога ради ваљало сазвати две скупштине, од којих би се једна имала састати у Јашу; даље ради се и о томе да ли би се за избор кнеза одредили нарочити комисари или да се на то овласте консули што су у Букурешту постављени. Партаје се на конференцији још нису склопиле никакве, јер Пруска и Италија још се не изразише никако. Русија стоји при томе да се држе уговори, по којима је сједињење кнежевина важило само за личности Кузине, а таком схватању ствари придружује се и порта. У истим новинама читамо да у смотрењу кнежевина има и такав план, по ком би се оне установиле као са свим независна држава па претвориле у аустријску секундо-генитуру с којим ерцхерцегом на влади; и то би имало Аустрији служити за накнаду што би Пруској уступила полабска војводства, а Пруска опет да врати Данској северни Шлезвиг. О овом плану, као што веле поменуте новине, много се говори по политичким круговима у Паризу.

Све ово не представља ствар румунских кнежевина у најлепшем изгледу, и она као да ће озбиљно да се заплете, па и порта као да то предвиђа, јер по марсељским гласовима спрема се да и резерве сазове под оружје, а војску, коју је скупила на Ду-

ЛИЗА ЛИЈЕВА.

С ЕНГЛЕСКОГ ПРЕВЕЛА А. Л. М.

(Продужење.)

Сусана поцрвени чак до слепих очију и саже се да као помаже поводећи руком девојчицу која тек полажаше ногом. Кроз један или два тренутка Лијевица опет поче:

„Виле мисли да ви нас не ћете поштовати кад би знали за нешто; али мени се чини да ви не можете друкчије него и сами да нас жалите рад жалости које смо допали; па тако ја лепо устадох и очешљах се и наместих се и ето сам дошла а синови ми за то ништа не знају. Сваки вели да сте ви добри и да вас је Господ сачувао те нисте скренули с његова пута; али може бити да ви још никада нисте били у искушењу као што је по неко био. Може бити да ја говорим сувише просто, али веруј ми душо, срце је моје тешко уцвиљено па не могу да бирам речи што може да чини онај који је срећан. Па сад добро! Сад ћу да вам кажем истину. Виле сав стрепи само да не дочујете за њу, али ја хоћу баш да вам је кажем. Ви ваља да знате,“ — али овде је сиротицу издаде глас, она не могаше речма напред да пође, него се узмигољи на столици тамо амо а жалосне погледе укочила на лице Сусанино, као да њима хтеде испричати тегобу срца свога, чему се усне противише. Овај чудни чисто скамењени поглед измами сузу из Сусанина ока, па се ова полагано скотрља преко њезиних образа; и као да ова симпатија даде нову снагу матери те она тихим и полаганим гласом настави: „Ја сам имала једном ћерку једну, било ми је најмилије дете, мезимче моје. Њезин отац мишљаше да је ја много мазим и да ће се са свим покварити ако остане код куће; па тако рече да она треба да пође у страни свет и да се научи мало муци. Била је још млада и милило јој се да види мало и друга света, а отац јој баш дочу да има једно добро место у Манчестру. Ех, нека, не ћу да одуговлачим. Јадницу девојку ову залуде и сведу с правога пута, и прво што чусмо о тој ствари било је кад њезина госпођа поврати једно писмо, које је отац писао био девојци, и јави да је ова оставила њезину кућу или — да правије кажем — да ју је газда истерао из куће на улицу чим је чуо у каквом је стању, — а њојзи нема још ни пуно седамнаест година!“

Овде зајеца она на глас; и Сусана плакаше. Мало дете погледаше у њих, па опазивши да није нешто како треба расплака се и само. Сусана га узеде нежно на руке и управо сакри своје лице претиштући га на детиња недарца; огледаше да уздржи сузе и мишљаше како да утеши матер. На послетку рече јој:

„А где је она сад?“

„Душо, не знам“, одговори Лијевица прекинувши своје јецање да каже још и овај додатак својој беди: „Госпођа Ломаксова рекла ми је да је отишла — “

„Шта Ломаксова — молим вас која г-ђа Ломаксова?“

„Она што станује у брабизанској улици. Рекла ми је да је моје сироче отишло од ње у сиротињску кућу. О мртвима нисам рада да помињем; али да је мене њезин покојни отац само пустио — него он није марио, — не, не ћу то казати; боље ништа да не говорим. Он јој је на самрти опростио. За цело ја нисам умела да радим како треба а можда би друкчије било.“

„Хоћете ли подржати један часак ово дете?“ рече Сусана.

„Е, та само ако хоће оно. Деца су ме отпре волела, докле не стекох овако жалостан изглед те их чисто одбијам њиме.“

И доиста мала девојчица чврсто се ухвати

наву, умножава на 25.000 људи. У исто доба потврђује се што у прошастом листу напуменусмо, да његзин заступник на конференцији има налог да отиде с конференције, ако би се штогод закључило, што дира у њена, париским уговором и конвенцијом од 1858 подјемчена права. Међу тим силе уговорнице известиле су привремену владу у Букурешту да је конференција започета и уједно преко дотичних консула својих приметиле јој да ни она ни скупштина немају власти ничим претицати решење конференције. „Патрија“ изјављује да је сузеренство портино признато год. 1858, и по томе да се одржати мора, јер иначе би кнежевине брзо поделили међу собом њихови силни суседи. Порта се изјаснила доста јасно, да не ће да допусти да се за владаоца постави стран принц; Румуни напротив виде спасења себи само у томе ако добију страног принца, а то не због тога, што се не би могао наћи домородац, него баш због тога, што их има много, и све из највећих породица, који чезну за престолом, и што би мимо то и неки чланови привремене владе устали да траже престо, а свак од њих има за се јаку партају. Па у таким околностима Румунија би без престанка изложена била домаћим немирима. „Тајмс“ представља да се из ове ствари може изродити и рат међу Русијом и Аустријом. Није — вели — извесно да се оружање аустријско заједно с војничким саветом, који је сад скоро држан у Бечу, и шта још иде уз то, тиче баш Пруске. Ствар румунских кнежевина сазрела је и ваља је решити; у тој ствари су на коцки интереси аустријски, и рат с Русијом, која је у познатој изјави „СПтбр. Цтг.“-а издала свој ултимат, ни најмање није изван могућности.

12. ов. м. велики херцег хесенски идао је из Дармштата патент, којим објављује да по наследном реду и по уговорима сада, како је умрьо ландгроф хесен-хомбуршки, Хомбург и све његове земље припадају њему и он као земаљски господар узима владу у своје руке. На овај начин сад је једна између тридесет владалачких лоза немачких умрла, али још не ишчезе ни једна од тридесет и четири државица немачких.

По Паризу се разносе многи гласови да ће законодавно тело бити распуштено, а то због неповољног упечатљења, које је дебата о адреси причинила у народу, те је завладала као нека раздраженост. Но овој је раздражености помогла и беседа, којом је цар одговорио депутацији, која му је адресу предала. Та беседа је врло зло примљена. Париски се листови највише њом занимају. Официјозни је хвале из свега гласа, а либерални куде тресући главом. Емил Оливије, некадашњи демократ, за тим љубимац дворски а сад опет покајни присталац опозиције, изражава се у „Преси“ са свим јасно. „Беше — вели — време, кад речи: „Француска хоће, ми сви хоћемо сталности, напретка и слободе“ примасмо као неко обећање. А данас видимо у тим речима где се слобода само одлаже у бесконачност као и отпре. Па за што и да не признамо то? Само дела нам могу повратити наду, коју нам одузеше последње изјаве Руеве у законодавном телу. Или ће можда да нам пребаце да смо нестрпљиви? Без сумње нестрпљивост је први смртни грех политички; но поред свега тога ваља нам избегавати не само нестрпљивост, но и сону нежну и услужну стрпљивост, коју Тацит називље „роцском“. Рекли и чинили што му драго, ми законитог, уставног пута остављати не ћемо; но у истој мери ћемо и постојани, неуморни, па ако хоћете и нестрпљиви бити, док не добијемо или не отмемо слободу.“

Италијанска је скупштина одложила своје седнице до 4. Апр. У седници од 12.. ов. м. питаше Корте владу за неке догађаје у Барлетти, при којима су нека лица због религиозних ствари поубијана. Питаше да ли ће влада, потврдивши простране основе слободи савести, да изврши радикалне реформе против клира. Министар унутрашњих делла Кавес одговори да догађаји они нису били политичке природе; неколики фанатици, које подбодоше е калуђери, навалили су у кућу једноме протестантском свештенику, па ту неколика лица поубијали. 700 је њих позатворано и суду предато. Као што новине извештавају, ово је био грозан догађај а случио се 7. ов. мес. у Барлети у неапољској провинцији терра-ди-бари. Између настањених тамо несрећних проотестаната тројица су живи спаљени у својим кућама, а други кроз прозоре побацани а трећи опет буцама поубијани. На полицију се јуришало, све хартије и ствари у њој уништене су, полицај злостављен, један стражар убијен а други рањен, две куће сагореле а више опљачкано. У свему је пало 13 жртава. Истом кад из Трана дотрча војска, ред је повраћен и фанатици позатворани.

Опсадно стање у Шпанији није, као што с почетка О'Донел оглашаваше, укинуто свуда, него још једнако држи се у Валенцији, старој Кастилији, Арагонији и Каталонији, а не зна се зашто.

Доњем дому енглеског парлалента 11. ов. м. јавио је Гледстон, да ће се влада држати закона, који је предложила за реформу изборне системе. У исто доба устајаше против Гросвенора, који је предложио да се та ствар одложи, изјавивши да ће влада сматрати да јој се изражава неповерење ако тај Гросвеноров предлог буде примљен. Влада има у намери да поднесе пројекте зза реформу, који се тичу Ирске и Шотске, а такође е и пројект, по ком би се изборни срезови друкчије поделили; али се ти пројекти не могу за ових седница претресати. На овај начин Гледстон је обећао савршену реформу избора. Сад је реч само о томе, хоће ли се према овим новим изјавама владиним чланови парламента, који се већ противише поднесеном закону, оставити противљења свог. Буде ли то, онда ће се садашњи кабинет здраво утврдити. У противном случају ваља нам изгледати да нов кабинет буде састављен или парламенат распуштен.

Што је међу римском столицом и Мехиком једва један пут утврђен конкорддат, то француски листови тумаче у смислу повољном за царство мехиканско. Налазе да ће се тиме јако оснажити ново царство, јер ће добити за се партају врло велику, која ће га подржавати. Консолидовање Мехике сад ће ићи брзо, па можемо очекивати, да се скорим део један тамошње француске војске врати кући.

Фенијанци у северној Америци без престанка терају своју агитацију. На некој скупштини, коју не давно држаше у Вашингтону, било је и американских сенатора, па се изразише да с покретом ваља ићи даље. У Канади је велика раздраженост, и боје се јако да ће фенијанци упасти у земљу. Због тога је 10.000 канадских драговољаца сазвано на оружје, и сва је милиција подељена. Влада канадска спрема се живо да брани границе. Прилика је да ће и устав обустављен бити. Народ се с одушевљењем одзива позиву губернаторову.

БЕОГРАДСКЕ НОВОСТИ.

* За Лазарову Суботу ради врбице и за Цвети ради прославе народног празника учињен је овај распоред:

У суботу после подне у 1 и по сахата звониће, а у 2 сахата поћи ће се на врбицу од велике саборне цркве овим путем: покрај семинарје на Саву, покрај ђумрука савском чаршијом преко мале пијаце, савском улицом до вазнесенске цркве. Ту ће пред војном академијом и војничком касарном бити врбица принета. После ће се ићи враћајући се великој цркви покрај двора кнежевог преко теразија, кроз Стамбол-капију, преко велике пијаце и кроз главну чаршију. Док се носи врбица, кафане, механе, трговине и радионице имају бити затворене. — На Цвети звониће на службу као обично у 8 и по сахата у јутру. У време јутрење молитве избациће се испред велике касарне 11 топова, којима ће се толики број прангија одазвати с варошког бедема. Паљбу на топовима производиће народне топџије. Пре службе дотична одељења војске, а на име: питомци артилеријске школе, два баталиона пешака стајаће војске, три батерије с три вода артилеријста стајаће војске и народним топцијама, један ескадрон стајаће кавалрије, жандармерија с ноћним стражарима, — распоредиће се на теразијама почевши од двора, где ће дочекати Његову Светлост кад у цркву пође. Но осим наведене војске још ће вод гардиста и ескадрон народне кавалерије пратити Његову Светлост у саборну цркву, и то преко теразија господском улицом на бившу варошку капију, а натраг кроз главну чаршију, преко велике пијаце на стамбол-капију и преко теразија. Пошто Његова Светлост оде у цркву, сва одељења војске, која су на теразијама распоређена, отићи ће на велику пијацу и ту се наместити. Што ту не могне стати наместиће се даље од Стамбол-капије с леве стране двору. Овако намештена војска на великој пијаци и теразијама дочекаће Његову Светлост кад из цркве изађе. Пошто Његова Светлост оде у двор, сва ће војска церемонијалним маршом проћи поред двора. По свршетку службе божије Његова ће Светлост примати честитања у своме двору. У вече ће сва варош и све јавне зграде бити осветљене, а не мање и Топчидер, и војничка банда проћи ће кроз варош свирајући. По подне у 3 сахата певачка дружина даје концерат у сали велике школе.

* Ново наименовани секретар за овдашњи царско-руски генерални консулат г. Алекс. С. Тројански, бивши чиновник у министарству спољашњих дела у Петербургу, приспео је амо пре неколико дана.

* Одавно се осећала потреба да се постави један сахат као регулатор за остале јавне сахатове у вароши. Ова је потреба сад подмирена, јер је по

ручицама за Сусану и не хте ни по што баби, те је Сусана понесе собом горе. Лијевица остаде сама седећи — колико дуго није ни сама знала.

Сусана се врати с једним завежљајем изношених детињих хаљиница и повоја.

„Ваља сад да ме само слушате што ћу да вам говорим, а немојте много мислити о томе што говорим. Нани није моја синовица нити је што род мени а да бих ја знала за то. Ја сам и отпре ишла обично преко дан на радњу. Једно вече кад сам се позно враћала кући учини ми се да једна жена иде за мном и ја се обрнух баш да видим. А жена та пре него што сам могла угледати јој лице (јер је била окренула главу на страну) пружи ми нешто. Ја више и нехотице прихватим нешто упетљано, а жена силно заједца да ми чисто срце препуче. У руци ми беше мало детенце једно. Обазрем се око себе, а жене оне нигде, одлетела као муња. Уз дете било је још нешто хаљиница умотано, и чини ми се да ће бити да су од материне хаљине какве направљене. Ја сам увек волела малу децу; отац ми вели да нисам била при себи; али је било врло хладно и кад сам се већ са свим уверила да на улици нема никога, ја га донесем лепо кући и огрејем га. Отац ми се много љутио и рече да ће чим само зора сване однети га у сиротињски дом и баш ме лепо изружи. Али кад стану а ја не могу да се раставим од детета, тако је лепо спавало у моме наручју целу ноћ, а слушала сам како је одгајивање деце жалосно у сиротињској кући. Тако рекох оцу да ћу се оставити посла изван куће, него да ћу предузети да код куће држим школу ако ми само пусти да дете уз мене остане; а он мало после рече да пристаје, само ако ја могу толико зарадити да он не трпи оскудице ни у чему; него за девојчицу никада још марио није. О, немојте да дркћете, — нема још много да казујем — а може бити да и није добро што говорим, ја сам обично радила одмах до куће г-ђе Ломаксове у брабизанској улици, и слушкиње су се често скупљале заједно па о свачему беседиле; онда сам чула како је нека Бези (тако су је неки звали) отпуштена из скужбе; не сећам се да сам је кадгод видела; али од оно доба има толико колико је од прилике овом детету и ја сам баш неких пута мислила биће њезино, а сад хоћете ли да мало разгледате ове хаљинице што с њоме дођоше, да ми је она жива и здрава.“

Али је Лијевица чисто онесвеснула. Особита радост и стид и љубав к малом детету савладаше је. Требало је времена док је Сусана опет поврати к себи. Сва се уздрктала с нестрпљивости да види пеленице; међу њима било је и једно парченце хартије о коме је Сусана заборавила била да спомене, а оно је било притврђено завежљају и на њему је писало: „Подајте јој име Ана. Оно не плаче много и лепо већ све опажа. Бог нек вас благослови а мени нек опрости!“ —

По писму не могоше још никаква трага ухватити; него име Ана, ма да је обично, опет као да је нешто значило. Али Лијевица на први поглед позна једну сукњицу, и рече да је од неке хаљине, коју су она и њезина кћи заједно у Рочделу купиле.

Она онда устаде и пружи руке изнад Сусанине главе која се сагла била, и рече:

„Бог нека те благосови и нека те у нужди обаспе милошћу својом, као што си милости показала детету овоме!“

(Продужиће се.)

наредби г. министра просвете и црквених дела намештен у авлији велике школе један сунчани сахат, по ком ће се остали јавни сахатови имати да управљају.

* При копању темеља за једну кућу што се нова зида на врачару до куће г. саветника Миловановића, нађене су кости тела човечијег. У телу је био један куршум округао повећи и 12 комада белих округлих дугмета од стаклета, великих као омањи картач. Дугмета су стари млетачки посао, као што су од прилике оне крупне ђинђуве, што их у нас сељанке обично носе. У колико смо вештацима обавештени, така дугмета носена су на доламама на прсима, и за њих се закопчавало пуце од гајтана, а то су у 15 и 16 веку ношили сви народи који овуда око нас живе, Срби, Хрвати, Мађари и угарски Словени. По свој прилици је то гроб угарског каквог војника из времена Сибињанина Јанка и деспота Ђурђа у почетку 15-ог века, па је исти ту погинуо од оног куршума, што је међу костима нађен.

КРАЈ СПРЕМИ ЗА ИСТОРИЈУ НАШЕ ОТАЧАНСТВЕНЕ ЦРКВЕ.

(Свршетак.)

Владика Ђерасим дочуо је да су речи његове, што их је изговорио на испиту, дошле до ушију кнеза Милоша, па чинећи се невешт свему, напише кнезу посланицу и пошље му на дар једну чашу и у чаши неку стотину дуката. Кнез Милош знајући да владика Ђерасим нема митре уз свој архијерејски окрут, каже г. Алекси Симићу да наручи у Бечу једну архијерејску митру и да је исплати новцем што је био у чаши. И кад је митра дошла из Беча, пошље је кнез владици Ђерасиму и каже му да он има новаца па с тога није примио дар за себе него је наручио зањ митру и шиље му је да је меће на главу кад служи.

Преко свега тога летео је глас да ће Ђерасим шабачки отићи у манастир а Живановић доћи за владику шабачког. И тај глас није био лажан. Кнез Милош пола у шали а пола озбиљно упита Живановића би ли ишао у Шабац за владику; но овај је по претечном гласу спреман био с одговором, и тако се цела ствар одсмије. У осталом је ли Живановић мислио онако како је говорио, то он зна. Ја ћу додати да се њему чинило да ће мању ролу моћи да игра као владика, него што је имао као директор кнежевске канцеларије. Сам ми је говорио да је врло мртав и скучен положај владичин и да су му везане руке. Додаћу и то да је напред знао да митрополит Петар није наклоњен тој мисли да још који од световних онако у брзо постане владика Можда је ту било још нечега што ћу ја прећутати.

Што није пошло с Живановићем, покуша се с Вукашином Радишићем, професором грчког језика у крагујевачкој гимназији и необично вештим појцем. Али митрополит Петар изиђе с бојом јаче на среду па отпише из Београда кнезу Милошу да Вукашин треба најпре да издржи рок искушења па онда да дође у Београд за придворног ђакона и да служи редом, па пошто се помакну старији од њега, онда ће се помаћи и он. Кнез то уважи, али сад Вукашин изгуби вољу за калуђерство и сложи у ковчежић спремљену мантију и камилавку. Те тако Ђерасим оста на управи и умре првих дана месеца Априла 1839 године.

За упражњено место била су два кандидата, архимандрит љубостињски Мелетије и јеромонах калинићки Максим. Рекло се да служи литургију у београдској цркви једне недеље један а друге недеље други па да се види који од њих двојице боље чита и лепше служи. По овом знало се напред да ће Максим превагнути Мелетија. Тако и би. Кнез Милош потврди архимандрита Максима за владику шабачког. То је било последњих дана месеца Маја или првих дана месеца Јуна 1839, а посвећење свршило се у Јулу месецу, дакле по одласку кнеза Милоша и по смрти кнеза Милана. Истог владику Максима нудила је власт на измаку године 1842 да пређе на епархију неготинску, а неготински владика да дође у Шабац; али он није хтео пристати на ту размену. С тога учињено му је по вољи да живи у манастиру Калинићу.

Концем године 1839 укинут је пазар у недељне дане; одвојена је литургија од јутрење, заведене су епархијске конзисторије и ступио је у живот синод архијерејски, а учење у богословији продужено је једном годином више. Ово је узгредна примедба.

Одласком владике Максима у манастир, управа епархијска предана је конзисторији, над којом је био митрополит. Овом привременом и ванредном стању учинила је крај ненадна смрт владике Максима првих дана године 1844. Мора се признати да је сам несмотреношћу дао повода да се мотри њан, кад је полазећи из Београда заноћио у Жабарима и ту о вечери пред сабраним непоузданим гостима после здравице, што му је напијена, рекао: „Сад пролазим овуда као владика, а кад се вратим, вратићу се као митрополит.“ Можда је и крупније што прозборио, еле се њему смрче у очи богојављења 1844.

Исте године би завладичен архимандрит Сава из Боговађе, бивши прота моравички у рудничком округу. За њега и оца му казује Сима Милутиновић у тројегодишњој историји на страни 179 и 401. Од њега је остао леп архијерејски сакос, а од покојног Ђерасима остала су два проста са стихарима. Још је Сава приложио цркви шабачкој 50 дук. цес. да се укоричи и украси свето јеванђеље. Умрьо је 11. Јануара 1847.

Исте године у Мају месецу би завладичен за шабачку епархију Мелетије архимандрит љубостињски. Овим је заглађено што му је учињено на жао године 1839, кад га је претекао Максим. Овај Мелетије био је помешан у некакве завере од године 1844, и био је под присмотром; али му је учињено на руку да се опрости надзора и он оде у аустријску државу. Не прође ни по године а изиђе штампана пресуда, којом се Мелетије осуђује на смрт, па како не беше у земљи, дано је право свакоме да га може и сме убити на српској земљи. А кад настаде год. 1847, покојни Раја носи му амнестију у Нови Сад, и Мелетије дође и би завладичен за шабачку епархију Маја месеца 1847. Али не наврши ни две године и умре, а на његово место би постављен архимандрит калинићки Јанићије Октобра месеца 1849.

Државна влада није била равнодушна према потреби, коју је осећала отачанствена црква, и која је то јаче падала у очи што су боље цењене користи од просвете, а наши манастири већ нису могли бити у ствари научни заводи за више изображење. С тога је влада још 1844 год. почела шиљати у Русију своје богослове да се тамо изобразе и спреме за вишу службу црквенску.

РАЗЛИЧНОСТИ.

* Загребачки „Домобран“ престаје 19. ов. м. излазити.

* Месец Фебруар ов. год. једини је у историји света, — на име у њему по астрономском календару не беше пуна месеца, јер пун је месец био на неколико сахата пред што ће се он започети и на неколико сахата пред што ће се свршити. Од како је света, по нашем у обичајеном рачуну, Фебруар је месец ово сад први без пуна месеца. Као што прорачунаше астрономи, овакав ће случај бити истом после два и по милиона година.

* Президент Џонсон због некидашње беседе своје мора да подноси љута нападања, па и са самих проповедница у цркви. Тако је неки пастор Хепфат рекао у једној својој проповеди: „Президент говораше како хоће да га убију. Мој драги г. президенте, вама не ће нико живот одузети. Умиру само велики и честити људи, а ви ћете вавек живети. Каже да је постао човек сам од себе; верујемо, јер се нико хвалити не ће да је њега направио чове ом.“ Други проповедник Д. Ветан чу се овако: „Џонсон је већи издајица него Јуда Искариотски; овај је бар признавао своју кривицу па је вратио сребрнике, што му их даваху за издајство, које је учинио, па се обесио мучен грижом савести. Џонсон напротив, издавши партају, која га је довела на ово место, хвали се својим поступком.“ Уз ово ваља још приметити да је пре неколико дана ухваћен у Новом Јорку неки човек, који се хвалише да је с неба послан да убије президента. Наравно тај је као сумануут одведен у лудницу.

* Кардинал Месофантија говораше 28 језика, па га због тога савремен ци његови дизаше у небеса, а с похвалом га спомињу и потомци. А збиља и необично је чути човека да разговара језиком толиких народа, и чинило се да таких изванредних појава не ће бити више. Али ето у Чешкој се појави младић од 23 године, по имену Шерцл, који као да ће да надвиси поменутог кардинала. У доста неповољним околностима, занимајући се и другим пословима, учећи при томе православне науке, научио је 32 језика па је из њих 30. Јан. ов. год. пред личностима, које су ауторитет у језикословним наукама, положио испит. Језици ти, из којих је испитан, и које он савршено и говори и чита и пише, ово су: чешки, пољски, руски, српски, бугарски, француски, енглески, италијански, шпањолски, португалски, латински, мађарску, шведски, дански, холандски, немачки, румунски, арапски, турски, јелински, хиндостански, хинески, јапански, малајски, јеврејски, персијски, арбанаски, тибетански, монголски, манжурски, санскритски и цигански.

НАЈНОВИЈА ПОШТА.

„Меморијал“ јавља да је у другој седници конференције за румунске ствари целокупност Турске узета за основу саветовања, и портин је заступник позван био да разложи назоре портине у смотрењу новог уређења кнежевина. Ово и друга нека изјашњења узели су заступници да доставе својим дворовима. У Паризу наваљује барон Будберг да се руским поданицима забрани бавити се у Француској без допуштења руске владе. Гроф Голц је питао Друина де-Лиса за неку погодбу, о којој се по дипломатским круговима чује да је међу Данском и Француском учињена кад дански принц-наследник беше у Паризу. Чује се да ће у Русији забрањено бити извозити готов новац ни страну. О одношајима међу Пруском и Аустријом не чује се ништа ново. „Берз. Хале“ вели да се не може узети да Пруска попушта много. Гласи су ратни сад замучали, али се могу опет чути. „Келн. Цтг.“ препоручује да се Аустрији уступи каква земља, па тим начином да се погодба олакша. Аустријски листови одбацују накнаду у новцу са свом пресудношћу. 19. Јуна укинуће се у Аустрији све земаљске финанцијске дирекције па придодати намесништвима као финанцијски сенати. Вице-президент угарског намесништва, познати из саборске дебате о адреси члан доњега дома Бартал, одазван је у Беч, где је 14. ов. мес. приспео. Можда је позив овај његов у свези с оним гласима, што се почеше разносити да ће бити промене у угарској влади, или се можда светују да распусте сабор. И хрватски бан Шокчевић одазван је у Беч, куда је 14. ов. м. с једним пуковником отпутовао. Кажу да су га звали због послова војне границе, а можда и због тога да се сабор са свим распусти. У Хановеранској је савезна скупштина сазвана на дан 6. Апр. Иначе данашња пошта врло је мршава новостима.

Курс. # ц. 5 фор. 2 н., сребро $4^1/_4$%.

ОГЛАСИ.

СТЕЦИШТЕ. 31. Марта на суду окр. јаг. над имањем пок. Мијалка Цветковића механџије из Јагодине.

ПРОДАЈЕ. 31. Марта у Салаковцу окр. пож. имање Тоје Ђорђевића, — и у Шапину окр. пож. имање Мише Младеновића.

Пошто су за све квартове вароши ове готови спискови, на основу коих се има покупити данак за ово митровско полгодиште, то суд општине београдске позива све оне нечиновне главе, кое порезу плаћаю, да од 17. па до конца ов. мес. сваки у свом кварту данак, ако га до сад платио ніе, однесе и преда званичнику судском, кои ће се овога ради у квартовной канцеларіи налазити свакога дана осим недеље из ютра од 8 до 12, а после подне од 2 до 5 и по сахата.

Ко не учини по овом позиву, противу тога ће се употребити законом прописане мере.

№ 312. Издано од стране општинског суда 16. Марта 1866 у Београду. (1—1)

ОБЗНАНА.

Почемъ су ФАЗАНИ, кое є у већемъ брою Његова Светлостъ набавити и топчидерскомъ заведенію е ономномъ поклонити благоволела, данасъ пуштени у слободу у планине и паркове топчидерске, то управительство вароши Београда обзнанујући ово, чини пажљивимъ свакога, да се нико не усуди ма подъ коимъ изговоромъ когъ ФАЗАНА было у реченимъ планинама и парко има, или нашавши га ма у коіой планини околной, убити, јер иначе ће подпасти одговорности и казни.

№ 4153. Издано од стране управительства вароши Београда 16. Марта 1866 у Београду. (1—3)

ПОЗИВЪ.

Како ће, као што се из програма светковине види, садъ на Цвети као на народный празникъ сва народна београдска войска у паради бити, тако управительство обявлујући то наређує, да на Цвети у јутру у 6 сахата непремено дође сва народна войска на ова места:

а.) кавалерія, пешаци и пожарна чета на велику піацу; и

б.) све народне топціє у авлію велике касарне, съ томъ изменомъ, што ће топціє одъ треће батеріє не у 6 но у 4 сахата у ютру тамо имати да дођу ради тога да производе пальбу изъ топова у време ютренѣ молитве.

Издано одъ стране управительства вароши Београда 17. Марта 1866 у Београду. (1—2)

Добра бывша турска а сада наше владе, коя су у прошастомъ месецу Декембру дата подъ аренду до идућегъ Ђурђева дана, даю се подъ аренду и далѣ до идућегъ Митрова дана. Зато управительство вароши Београда позыва све оне кирајціє, кои су какво добро подъ аренду одъ светогъ Атанасія до идућегъ Ђурђева дана ове године узели, да му се одъ данасъ до 20. ов. м. пріяве ради тога, да се и за то време цена аренди одреди и прибележи. Аренда ће се наплаћивати свакогъ месеца напредъ.

Кои се одъ садашньи кирајція за речено време не пріяви управительству, нека зна да ће управительство надлежно расположенѣ у томъ смотреню учинити.

№ 765. Издано од стране управитељства вароши Београда 11. Марта 1866 у Б ограду. (2—3)

Издаје и уређује Милош Поповић.

У државној штампарији.